

Nr 27.

Ankom till riksdagens kansli den 4 mars 1937 kl. 7 f. m.

Utlåtande angående Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under utgifter för kapitalökning i vad angår jordbruksärenden gjorda framställningar jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

Till jordbruksutskottet hava hänvisats de i statsverkspropositionen under avdelning utgifter för kapitalökning gjorda framställningar, som röra jordbruksärenden.

Utskottet får härigenom avgiva utlåtande med anledning av de i samma avdelning av statsverkspropositionen framställda förslag.

Beträffande utredningen i dessa ärenden får utskottet hänvisa till motsvarande punkter i statsrådsprotokollet.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft åtskilliga i ämnet väckta motioner.

Statens affärsverksamhet.

Statens reproduktionsanstalt.

1:o) **Utökad maskinell utrustning.** Under punkt 1 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till utökad maskinell utrustning vid statens reproduktionsanstalt för budgetåret 1937/1938 anvisa ett reservationsanslag av 67,200 kronor.

Med Kungl. Maj:ts förslag avses anslagsanvisning för kompletteringar och nyanskaffningar beträffande den maskinella utrustningen hos anstalten enligt följande, av direktören för statens reproduktionsanstalt gjorda framställning.

För litografiska avdelningen.

1 konditioneringsmaskin för papper	kronor	8,000
1 kontermaskin	»	10,000
1 slungapparat	»	4,000

För typografiska avdelningen.

1 sättmaskin	»	25,000
1 automatpress	»	14,000

För bokbinderiet.

1 häftmaskin	kronor	1,850
1 perforeringsmaskin	»	1,500
1 falsmaskin	»	2,800

Summa kronor 67,150.

Utskottet. Utskottet tillstyrker förevarande framställning, vilken avser att höja reproduktionsanstaltens räntabilitet och förmåga att tillgodose beställarens krav på snabb leverans, samt hemställer alltså,

att riksdagen må till *Utökad maskinell utrustning vid statens reproduktionsanstalt* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *reservationsanslag* av 67,200 kronor.

Beträffande sättet för medlens anskaffande torde statsutskottet framdeles under riksdagen avgiva förslag.

Statens allmänna fastighetsfond.

2:o) **Byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan.** Under punkt 2 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till Byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan för budgetåret 1937/1938 anvisa ett reservationsanslag av 8,000 kronor.

Med Kungl. Maj:ts förslag avses anslagsanvisning för omändring av veterinärhögskolans medicinska klinik till laboratorium för tuberkulosavdelningen vid högskolan.

Departementschefen har anfört, att av vad i ärendet förekommit torde framgå, att de lokaler, vilka stode tuberkulosveterinären vid veterinärhögskolan till buds för bakteriologiska undersökningar i samband med bekämpandet av tuberkulos i smittfarlig form hos nötkreatur, icke vore tillfyllest. Med hänsyn till betydelsen av ifrågavarande arbete vore det angeläget, att de nuvarande missförhållandena avhjälptes. Det förslag, som härutinnan framlagts, syntes innebära en tillfredsställande lösning av frågan.

Utskottet. Utskottet har intet att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer således,

att riksdagen må till *Byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *reservationsanslag* av 8,000 kronor.

Beträffande sättet för medlens anskaffande torde statsutskottet framdeles under riksdagen avgiva förslag.

3:o) **Byggnadsarbeten vid statens maskin- och redskapsprovningsanstalter.** Beträffande Kungl. Maj:ts framställning under punkt 3 kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande, vilket utskottet härigenom velat för riksdagen

anmäla.

Statens utlåningsfonder.

4:o) **Lånefonden för inköp av avelshingstar av ardenerrass.** Under punkt 4 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att *dels* medgiva, att Kungl. Maj:t må under budgetåret 1937/1938 från lånefonden för inköp av avelshingstar av ardenerrass bevilja lån intill ett belopp av 175,000 kronor, *dels ock* såsom kapitalökning för lånefonden för inköp av avelshingstar av ardenerrass för budgetåret 1937/1938 anvisa ett reservationsanslag av 16,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 131 av herr *Mannerskantz m. fl.* samt II: 281 av herr *Johanson* i Hallagården *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte

1) medgiva att Kungl. Maj:t må under budgetåret 1937/1938 från lånefonden för inköp av avelshingstar av ardenerrass bevilja lån intill ett belopp av 300,000 kronor,

2) såsom kapitalökning för lånefonden för inköp av avelshingstar av ardenerrass för budgetåret 1937/1938 anvisa ett reservationsanslag av 140,000 kronor, att utgå av lånemedel.

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för motionerna, hänvisas till dessa.

Gällande bestämmelser för lån från fonden återfinnas i kungörelsen den 12 juni 1931 (nr 217).

De utlåningsbelopp från fonden, vilka bestämts för de budgetår under vilka fonden ägt bestånd, ävensom storleken av de anslag, vilka för samma budgetår anvisats för kapitalökning å fonden, framgå av följande sammanställning:

Budgetår	Högsta med- givna utlå- ningsbelopp Kronor	För kapital- bildning an- visat anslag Kronor
1931/1932	200,000	200,000
1932/1933	190,000	150,000
1933/1934	160,000	100,000
1934/1935	160,000	85,000
1935/1936	175,000	65,000
1936/1937	175,000	—

Kungl. Maj:ts framställning innefattar förslag, att högsta medgivna utlåningsbeloppet från fonden för nästkommande budgetår bestämmes till oförändrat belopp om 175,000 kronor, samt att såsom kapitalökning till fonden anvisas ett belopp av 16,000 kronor att täckas av andra statsinkomster än lånemedel.

Motionärerna avse, att högsta medgivna utlåningsbeloppet från fonden skulle höjas till 300,000 kronor, samt att såsom kapitalökning till fonden skulle anvisas ett belopp av 140,000 kronor att utgå av lånemedel.

Utskottet.

Utskottet vill erinra, att Kungl. Maj:ts förslag överensstämmer med lantbruksstyrelsens framställning i ämnet. De skäl, som motionärerna framfört såsom stöd för sitt yrkande, synas utskottet icke vara så tvingande, att utskottet anser sig böra förorda större kapitalinvestering i fonden än lantbruksstyrelsen föreslagit och Kungl. Maj:t tillstyrkt. Utskottet, som således ej biträder motionerna, har intet att erinra mot Kungl. Maj:ts framställning.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 131 och II: 281,

1) medgiva, att Kungl. Maj:t må under budgetåret 1937/1938 från lånefonden för inköp av avelshingstar av ardenerras bevilja lån intill ett belopp av 175,000 kronor;

2) såsom *Kapitalökning för lånefonden för inköp av avelshingstar av ardenerras* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *reservationsanslag* av 16,000 kronor.

Beträffande sättet för anskaffande av de till kapitalökning tillstyrkta medlen torde statsutskottet framdeles under riksdagen avgiva förslag.

5:o) **Gödselvårdslånefonden.** Vid 1918 års riksdag beslöts inrättande av gödselvårdslånefonden. Gällande bestämmelser för lånerörelsen äro intagna i kungörelsen den 11 juni 1918 (nr 576) med däri genom kungörelserna nr 186/1925, 241/1927 och 132/1931 gjorda ändringar. Statslån från fonden tilldelas hushållningssällskap för att därav utlämna lån för utförande av ändamålsenliga gödselstäder samt sådana anordningar inom vederbörande djurstallar, som betingas av en rationell gödselvård (gödselvårdslån).

Kungl. Maj:ts framställning under punkt 5 innefattar hemställan om anvisande såsom kapitalökning till fonden för budgetåret 1937/1938 av ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor, därav 850,000 kronor avses att täckas av lånemedel och 150,000 kronor av andra statsinkomster.

Utskottet.

Biträdande Kungl. Maj:ts framställning hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Kapitalökning för gödselvårdslånefonden* anvisa för budgetåret 1937/1938 ett *reservationsanslag* av 1,000,000 kronor.

Beträffande sättet för anskaffande av de till kapitalökning tillstyrkta medlen torde statsutskottet framdeles under riksdagen avgiva förslag.

6:o) **Statens fruktodlingslånefond.** Vid 1934 års riksdag (Ufk bil. 7, punkt 11; R. skr. nr 183) beslöts inrättande av statens fruktodlingslånefond. Såsom kapital för fonden anvisades för budgetåret 1934/1935 ett reservationsanslag av 500,000 kronor, att helt utgå av länemedel. Härefter har någon medelsanvisning till fonden icke ägt rum.

Bestämmelser rörande utlåningen från fonden äro meddelade i kungörelsen den 24 maj 1934 (nr 196) angående allmänna villkor och bestämmelser för lån från statens fruktodlingslånefond.

Fonden, som förvaltas av statskontoret, har till ändamål att på vissa villkor lämna amorteringslån *dels* för anläggning, utvidgning eller förbättring av fruktodling för ekonomisk drift, *dels* för uppförande och iordningställande av förvaringslokaler för inom landet odlad frukt ävensom för anläggning, avseende fruktens tillgodogörande, *dels ock* för utförande av anordning för kylning av inom landet odlad frukt. Då särskilda skäl föreligga, må lån jämväl utlämnas för inköp av maskindrivna fruktträdssprutor och redskap för bearbetning av jord, avsedd för fruktodling, samt för anordnande av bevattningsanläggning för fruktodling. Lån må i regel endast beviljas den, som ådagalagt praktisk duglighet såsom fruktodlare samt innehar för fruktodling avsedd jord, belägen å ort, där gynnsamma betingelser finnas för ekonomiskt bärkraftig sådan odling. Dock må lån i vissa fall — bland annat för uppförande och iordningställande av förvaringslokaler för frukt — jämväl beviljas ekonomisk förening av fruktodlare å dylik ort ävensom aktiebolag. Lån må ej beviljas till högre belopp än som motsvarar $\frac{2}{3}$ av den beräknade och av lantbruksstyrelsen godkända kostnaden för de med lånet avsedda åtgärderna. Ej må någon sammanlagt beviljas lån till sådan storlek, att lånebeloppet jämte kapitaliserad ränta tillhoppa överstiger 10,000 kronor. Utlämnade lån förräntas efter $4\frac{1}{2}$ procent om året från lyftningsdagen. Högsta medgivna amorteringstid för lånen utgör 10 år.

I skrivelse den 31 augusti 1936 har *lantbruksstyrelsen* anfört i huvudsak följande.

Någon utlåning från ifrågavarande fond hade ännu ej ägt rum. Att döma av det ringa antalet förfrågningar syntes ett starkare anlåtande av fonden med nu gällande lånevillkor icke vara att förvänta. I detta sammanhang finge erinras, att styrelsen den 19 mars 1936 avgivit utredning och förslag i fråga om kvalitetsbestämmelser vid handeln med matpotatis, äpplen och päron. Därest de förslag om ändrade bestämmelser för utlämnande av lån ur fruktodlingslånefonden, som härvid framlagts, vunne Kungl. Maj:ts bifall, vore måhända en större efterfrågan å lån ur fonden att emotse.

Emellertid torde det för budgetåret 1934/1935 anvisade anslaget, på grund av bestämmelserna i kungörelsen den 14 juni 1928 (nr 209) med vissa bestämmelser angående äldre reservationsanslag, vid utgången av innevarande budgetår, i den mån anslaget icke toges i anspråk under sistnämnda budgetår, komma att — därest icke Kungl. Maj:t medgäve att behållningen därå eller del därav finge användas ytterligare ett budgetår — omföras till inkomstittel för i anspråk tagna reservationer. Anslag för ändamålet syntes dock fortfarande böra finnas disponibelt. Ett belopp av förslagsvis 200,000 kronor torde i sådant avseende kunna anses erforderligt. Fördenskull hemställde lantbruksstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för att å statens fruktodlingslånefond för nästa budgetår funnes tillgängligt minst sagda belopp 200,000 kronor.

Lantbruksstyrelsens berörda förslag om ändrade bestämmelser för utlåning av lån ur fruktodlingslånefonden är av följande innebörd.

Enär skäl syntes tala för att ekonomisk förening av potatisodlare bereddes möjlighet att draga nytta av fruktodlingslånefonden, i den mån därmed avsåges lån till anordnande av förvarings- och packningslokaler för frukt och potatis eller endera av dessa produkter, borde åtgärder vidtagas för genomförande av detta önskemål. Vidare borde i bestämmelserna om lån från fruktodlingslånefonden jämväl åvägabringas sådana ändringar, att 20,000 kronor fixerades såsom högsta lånebelopp för uppförande genom odlarorganisationernas försorg av dylika lagrings- och förpackningslokaler samt att förräntningsprocenten för lånen sänktes från $4\frac{1}{2}$ procent till 4 procent.

Departementschefen har efter redogörelse för infordrat remissutlåtande från statskontoret anfört följande.

»Lika med statskontoret biträder jag lantbruksstyrelsens förslag, i vad det samma avser att bereda möjlighet att från fruktodlingslånefonden erhålla lån till anordnande av packnings- och lagringslokaler för potatis. Förslaget att i samband med denna utvidgning av låneverksamheten höja maximibeloppet för lånen till 20,000 kronor föranleder ej heller någon erinran från min sida. Vidtagandet av de ändringar i gällande bestämmelser för fonden, som påkallas av vad jag sålunda tillstyrkt, torde få ankomma på Kungl. Maj:t, sedan riksdagens beslut i ärendet meddelats. Vad angår den ifrågasatta sänkningen av låneräntan erinrar jag, att chefen för finansdepartementet denna dag vid anmälan av förslag om nedsättning av räntan för lån från vissa utlåningsfonder tillstyrkt, att räntefoten för lån från fruktodlingslånefonden på vissa villkor sänkes från $4\frac{1}{2}$ till 4 procent.

Då jag förutsätter, att Kungl. Maj:t kommer att medgiva, att erforderligt belopp — enligt lantbruksstyrelsens beräkningar 200,000 kronor — av det för budgetåret 1934/1935 såsom kapitalökning för fruktodlingslånefonden anvisade reservationsanslaget får tagas i anspråk jämväl under budgetåret 1937/1938, torde anvisande för sistnämnda budgetår av särskilt anslag för ändamålet ej vara behöfligt.»

Utskottet.

Departementschefens förestående yttrande har icke föranlett någon erinran från utskottets sida, vilket utskottet härigenom velat för riksdagen

omförmåla.

7:o) **Statens mejerilånefond.** Vid 1930 års riksdag (prop. nr 266, p. 11; R. skr. nr 377, p. 11) inrättades statens mejerilånefond, i vilken den dåvarande norrländska andelsmejerifonden skulle uppgå, samt anvisades såsom kapital för fonden för budgetåret 1930/1931 2,000,000 kronor. Norrländska andelsmejerifonden uppgick vid sagda tid till omkring 400,000 kronor. Såsom kapitalökning för mejerilånefonden har riksdagen vidare anvisat för ett vart av budgetåren 1931/1932 och 1933/1934 ett reservationsanslag av

2,000,000 kronor samt för budgetåret 1934/1935 ett dylikt anslag av 1,000,000 kronor.

Utlåningen från fonden är reglerad genom kungörelse den 12 september 1930 (nr 339) med ändringar däri genom kungörelserna nr 125/1931 och 266/1933.

Departementschefen har efter redogörelse för framställning från lantbruksstyrelsen i ärendet anfört följande.

»I likhet med lantbruksstyrelsen finner jag ej osannolikt, att någon ökning i efterfrågan på lån ur mejerilånefonden kan, med hänsyn särskilt till de krav på mejeriernas beskaffenhet, som ställas enligt den nya mejeristadgan, vara att emotse. Ehuru den kontanta behållningen i fonden jämte inflytande amorteringsbelopp, tillhoppa 1,100,000 kronor, måhända torde förslå för tillgodoseende av lånebehovet under nästa budgetår, torde försiktigheten bjuda, att ytterligare något belopp avses för ändamålet. Sistnämnda belopp torde emellertid kunna begränsas till förslagsvis 500,000 kronor. Jag förutsätter, att Kungl. Maj:t i sinom tid medgiver, att av behållningen å det för budgetåret 1934/1935 beviljade kapitalökningsanslaget ett belopp av 500,000 kronor får disponeras för lånerörelsen jämväl under budgetåret 1937/1938. Något nytt anslag för ifrågavarande ändamål läser sålunda icke behöva äskas av 1937 års riksdag. För att emellertid bereda riksdagen tillfälle att taga del av anslagsfrågans läge har jag här velat anmäla ärendet.»

Departementschefens förestående yttrande har icke föranlett någon erinran från utskottets sida, vilket utskottet härigenom velat för riksdagen

Utskottet.

omförmäla.

8:o) **Statens sekundärlånefond för jordbrukare.** Vid 1935 års riksdag (prop. nr 187; R. skr. nr 244) beslöts inrättande av statens sekundärlånefond för jordbrukare. Såsom kapital för fonden har för vardera av budgetåren 1935/1936 och 1936/1937 anvisats ett reservationsanslag av 20,000,000 kronor.

I skrivelse den 28 augusti 1936 har *lånenämnden för sekundär jordbrukskredit* rörande medelsbehovet för nästkommande budgetår anfört följande.

Av det för budgetåret 1935/1936 anvisade anslaget hade under budgetåret för utlämnande av lån tagits i anspråk endast 3,457,300 kronor, varför av anslaget vid budgetårets utgång kvarstode odisponerat ett belopp av 16,542,700 kronor. Den omfattning, som utlåningsverksamheten under innevarande budgetår komme att taga, kunde icke med säkerhet för närvarande beräknas. Därest medelsåtgången skulle beräknas med ledning av utlåningen under föregående budgetår måste nämligen tagas i betraktande, att nyssnämnda belopp av 3,457,300 kronor, enär verksamheten efter förberedande organisationsarbete kunnat igångsättas först omkring den 1 november 1935, endast belöpte på en tid av omkring sju månader. Vidare måste hänsyn tagas till den utvidgning av rörelsen, som sannolikt bleve en följd av att såsom låneförmedlare komme att anlitas jämväl ett flertal sparbanker. Man torde emellertid kunna räkna med att utlåningen under

innevarande budgetår icke komme att överstiga 10,000,000 kronor. Den kapitalbehållning å anslagen till sekundärlånefonden, som vid utgången av innevarande budgetår kunde väntas föreligga, torde enligt nu angivna grunder kunna beräknas till omkring 25,000,000 kronor, vilket belopp torde väl förslå till långivningens fortsättande under nästföljande budgetår.

För låneverksamheten, som nämnden funne böra fortgå jämväl under budgetåret 1937/1938 med bibehållande av nu gällande bestämmelser i huvudsakligen oförändrat skick, torde sålunda särskilt kapitalökningsanslag till fonden för nämnda budgetår icke vara erforderligt.

Departementschefen har yttrat att, ehuru anvisande av nytt kapital till fonden ej torde vara erforderligt för budgetåret 1937/1938, han velat redogöra för ärendet, på det att anslagsfrågans läge finge bringas till riksdagens kännedom.

Utskottet.

Vad sålunda i ärendet förekommit har ej föränlett något utskottets uttalande, vilket utskottet härigenom velat för riksdagen

omförmäla.

9:o) **Statens slakterilånefond.** Vid 1933 års riksdag (prop. nr 262; R. skr. nr 314) beslöts inrättande av statens slakterilånefond och anvisades för budgetåret 1933/1934 såsom kapital till fonden ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor. För budgetåren 1934/1935—1936/1937 har icke anvisats något anslag för ändamålet. Gällande allmänna villkor och bestämmelser för lån från staten slakterilånefond äro meddelade i kungörelse den 26 juni 1933 (nr 386).

Kungl. Maj:ts framställning under punkt 9 innebär, att såsom kapitalökning för statens slakterilånefond skulle för nästa budgetår anvisas ett reservationsanslag av 500,000 kronor att täckas av lånemedel.

Utskottet.

Då utskottet icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts framställning, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Kapitalökning för statens slakterilånefond* anvisa för budgetåret 1937/1938 ett *reservationsanslag* av 500,000 kronor.

Beträffande sättet för anskaffande av de till kapitalökning tillstyrkta medlen torde statsutskottet framdeles under riksdagen avgiva förslag.

10:o) **Egnahemslånefonden.** Under punkt 10 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att *dels* medgiva, att Kungl. Maj:t må för 1938 bevilja statslån från egnahemslånefonden intill ett belopp av 22,000,000 kronor, därav 14,500,000 kronor för jordbrukslägenheter och 7,500,000 kronor för bostadslägenheter, med rätt dock för Kungl. Maj:t att, därest förhållandena skulle

därtill giva anledning och i den mån så utan förfång för lånerörelsen för jordbruksändamål kan ske, för bostadslägenheter taga i anspråk större belopp än det sist angivna; *dels* såsom kapitalökning för egnahemslånefonden anvisa för budgetåret 1937/1938 ett reservationsanslag av 5,500,000 kronor; *dels* medgiva, att i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen angivna riktlinjer under budgetåret 1937/1938 uppskov till ett sammanlagt belopp av 200,000 kronor må kunna beviljas med erläggande av ränta och amortering å lån från egnahemslånefonden *och dels* medgiva, att beträffande lån, som efter ingången av 1920 beviljats från egnahemslånefonden, den årliga räntan å stående del av lånen må under tiden 1937—1939 utgå efter 3.6 procent för jordbrukslån och 4 procent för bostadslån.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) I: 43 av herr *Sandén* likalydande med II: 70 av herr *Norling m. fl.*, vari hemställt, att beträffande lån, som efter ingången av år 1920 beviljats från egnahemslånefonden, den årliga räntan må under tiden 1937—1939 utgå efter 3.6 procent;

2) I: 79 av herr *Björck, John, m. fl.* likalydande med II: 183 av herr *Åqvist m. fl.*, vari hemställt, att riksdagen måtte medgiva, att beträffande lån, som efter ingången av 1920 beviljats från egnahemslånefonden, den årliga räntan för såväl jordbrukslån som bostadslån må under tiden 1937—1939 utgå efter 3.6 procent;

3) II: 36 av herr *Brädefors m. fl.*, vari hemställt, att riksdagen måtte besluta att räntan å samtliga egnahemslån måtte sänkas, så att densamma icke i något fall kommer att överstiga 3 %; samt

4) II: 278 av herr *De Geer* i Hanaskog *m. fl.*, vari hemställt, att riksdagen ville besluta för treårsperioden 1937—1939 vidtaga en temporär räntesänkning å den stående delen av egnahemslån, som beviljats efter ingången av år 1920 samt att därvid för nyssberörda tidsperioden räntan nedsattes till 3 procent för jordbrukslån och 3.5 procent för bostadslån.

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för motionerna, hänvisas till dessa.

Gällande bestämmelser för lån från egnahemslånefonden äro intagna i kungörelsen den 8 juni 1928 (nr 217) angående allmänna grunder för den statsunderstödda egnahemsverksamheten, ändrad genom kungörelserna nr 169/1933 och 124/1934, samt i kungörelsen nämnda dag (nr 218) med reglementariska föreskrifter rörande den statsunderstödda egnahemslåne- och premielåneverksamheten, ändrad genom kungörelserna nr 249/1932 och 170/1933. (Jfr ock kungörelserna nr 173/1933 och 126/1934 ävensom kungörelsen nr 219/1928, ändrad genom kungörelserna nr 178/1929 och 125/1934.)

Beträffande egnahemslåneräntans storlek och lånens återbetalning gälla olika regler för 1905—1919 års lån, å ena, samt senare lån, å andra sidan. Lån, som beviljats under år 1919 eller tidigare, förräntas och återbetalas sålunda:

Räntan utgör 3.6 procent. Lånet delas i två lika delar, en amorteringsdel och en stående del. Återbetalningsskyldigheten beträffande amorteringsdelen inträder med fjärde året efter utgången av det kalenderår, under vilket lånet från statskontoret utbekommit, och fullgöres å lån för jordbrukslägenheter med en annuitet av 6 procent och å lån för bostadslägenheter med en annuitet av 7 procent. Lånets stående del skall vara återbetald inom fem år från det sista inbetalningen å amorteringsdelen bort fullgöras.

För 1920 och senare års lån fastställdes vid 1934 års riksdag följande — beträffande 1920—1934 års lån dock endast efter frivillig övergång tillämpliga — grunder för förräntning och återbetalning:

Lånet delas i en amorteringsdel, utgörande $\frac{2}{5}$ av utbekommet lånebelopp, och en stående del, utgörande $\frac{3}{5}$ av samma belopp. Å amorteringsdelen erlägges, intill dess densamma blivit till fullo gulden, vid statslån, som utlämnats till beredande av egnahemslån för jordbrukslägenheter, en annuitet av fem och sex tiondels procent, och vid statslån, som utlämnats till beredande av egnahemslån för bostadslägenheter, en annuitet av sex och en halv procent. Därvid räknas såsom ränta i förra fallet tre och sex tiondels procent och i senare fallet fyra procent, allt å oguldet kapitalbelopp av amorteringsdelen. Amorteringsskyldigheten inträder, då fråga är om statslån, som utlämnats till beredande av egnahemslån för jordbrukslägenheter, med sjätte året efter utgången av det kalenderår, för vilket lånet beviljats, samt, då fråga är om statslån, som utlämnats till beredande av egnahemslån för bostadslägenheter, med fjärde året efter utgången av det kalenderår, för vilket lånet beviljats. Intill dess kapitalavbetalningen börjar, erlägges å statslånets hela belopp endast ränta efter tre och sex tiondels procent om året vid statslån, som utlämnats till beredande av egnahemslån för jordbrukslägenheter, och efter fyra procent om året vid statslån, som utlämnats till beredande av egnahemslån för bostadslägenheter. Därefter erlägges, jämte annuiteten å amorteringsdelen, ränta å statslånets stående del, intill dess jämväl denna lånedel till fullo inbetalts, efter fyra procent om året vid statslån, som utlämnats till beredande av egnahemslån för jordbrukslägenheter, och efter fyra och en halv procent om året vid statslån, som utlämnats till beredande av egnahemslån för bostadslägenheter.

Årsutlåningen till fonden har för ett vart av kalenderåren 1929—1937 bestämts till 20,000,000 kronor, varav 14,500,000 kronor för jordbrukslägenheter och 5,500,000 kronor för bostadslägenheter. Beträffande fördelningen de båda ändamålen emellan har vid bestämmande av utlåningsbeloppet för åren 1932—1937 medgivits, att, därest förhållandena skulle därtill giva anledning, större andel av årsutlåningsbeloppet än den nyss angivna finge tagas i anspråk för bostadsändamål, i den mån så kunde ske utan förfång för lånerörelsen för jordbruksändamål. Såsom kapitalökning till egnahemslånefonden för budgetåret 1936/1937, avseende utlåningen under 1937, anvisade riksdagen 2,300,000 kronor.

Statens egnahemsstyrelse har beträffande räntan å lån från egnahemslånefonden bland annat anfört följande.

Egnahemsstyrelsen hade vid olika tillfällen övervägt frågan om nedsättning av räntan å egnahemslånen. Styrelsen hade emellertid förväntat initiativ härvidlag från 1936 års egnahemsutredning, i vars arbetsprogram jämväl räntefrågan inginge. Då enligt vad styrelsen erfarit räntefrågan icke torde komma att upptagas till prövning av egnahemsutredningen förrän i samband

med övriga å utredningen ankommande spörsmål, hade styrelsen ansett sig icke kunna uraktlåta att göra framställning i ämnet.

Vid övervägande av förevarande fråga hade dryftats olika alternativ till dess lösande. Sålunda hade förslag förelegat om sänkande av räntan till 3.6 procent för såväl jordbrukslån som bostadslån (alternativ I) samt om sänkande av räntan å stående delen för jordbrukslån till 3.6 procent och å stående delen av bostadslån till 4 procent (alternativ II). Av en inom styrelsen verkställd beräkning av egnahemslånefondens ränteförlust under budgetåret 1937/1938, därest de lägre räntesatserna komme att tillämpas från och med den 1 januari 1937, framginge, att nämnda ränteförlust skulle utgöra, vid alternativ I 745,290 kronor och vid alternativ II 446,380 kronor.

I valet mellan de båda alternativen till räntesänkning hade styrelsen stannat för alternativ II. Låntagarna erhöle härigenom viss lättnad i de årliga utgifterna utan att amorteringsplanerna för lånen förrycktes. Med hänsyn till blivande förslag från 1936 års egnahemsutredning hölle styrelsen före, att nu föreslagna räntenedsättning borde bliva tillfällig och omfatta åren 1937—1939. Styrelsen förordade sålunda, att räntesatserna å lån, beviljade efter ingången av år 1920 och därefter, under tiden 1937—1939 sattes så, att räntan utginge å jordbrukslån efter 3.6 procent och å bostadslån efter 4 procent.

Departementschefen har i ärendet anfört följande.

»Vad först angår egnahemsstyrelsens hemställan om sänkning av räntan å lån från statens egnahemslånefond vill jag, med hänsyn till vad härutinnan i ärendet framkommit, tillstyrka, att — i avvaktan på de förslag rörande hithörande spörsmål, som må komma att framläggas av 1936 års egnahemsutredning — en temporär räntesänkning genomföres, avseende treårsperioden 1937—1939, på sätt egnahemsstyrelsen förordat. Räntan å den stående delen av egnahemslån, beviljade efter ingången av år 1920, torde sålunda nedsättas att under nyssberörda tidsperiod utgå efter 3.6 procent beträffande jordbrukslån samt efter 4 procent beträffande bostadslån. Därest riksdagen bifaller detta förslag, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de föreskrifter, som må finnas erforderliga för anordningen.

På skäl, som av egnahemsstyrelsen åberopats, tillstyrker jag vidare, att den under de fyra senaste åren tillämpade uppskovsanordningen beträffande ifrågavarande lån bibehålles även under nästa budgetår, dock endast i den begränsade utsträckning — eller intill ett sammanlagt belopp av 200,000 kronor — som egnahemsstyrelsen föreslagit. Under budgetåret 1937/1938 torde alltså uppskovet böra omfatta ränta och amortering för år 1937 ävensom restantier till belopp, motsvarande, jämte tidigare erhållet uppskovsbelopp, högst 12 procent av det ursprungliga lånebeloppet. Dock torde, med hänsyn till vad jag i det föregående föreslagit beträffande viss sänkning av räntan å egnahemslån, en motsvarande nedsättning böra ske jämväl i avseende å räntesatserna för uppskovsbeloppen.

Vidkommande det högsta belopp, till vilket utlåningen från egnahemslånefonden under år 1938 bör sättas, biträder jag egnahemsstyrelsens härutinnan framlagda förslag (22,000,000 kronor, därav 14,500,000 kronor för jordbrukslägenheter och 7,500,000 kronor för bostadslägenheter). I enlighet med

vad statskontoret anfört torde fonden böra för budgetåret 1937/1938 tillföras nytt kapital med 5,500,000 kronor.»

Motionerna I: 43 och II: 70 samt I: 79 och II: 183 avse, att beträffande lån, som efter ingången av 1920 beviljats från egnahemslånefonden, den årliga räntan å stående del av såväl jordbrukslån som bostadslån under tiden 1937—1939 skulle utgå efter 3.6 procent.

Motionen II: 36 avser, att räntan å lånen från egnahemslånefonden sänktes till högst 3 procent.

Motionen II: 278 avser, att beträffande lån, som efter ingången av 1920 beviljats från egnahemslånefonden, den årliga räntan å stående del av lånen under tiden 1937—1939 skulle utgå efter 3 procent för jordbrukslån och 3.5 procent för bostadslån.

Utskottet. Utskottet har intet att erinra mot Kungl. Maj:ts framställning rörande utlåning från fonden under år 1938, anvisning av kapitalökning till fonden samt beviljande av uppskov med viss ränta och amortering till fonden under budgetåret 1937/1938.

Vad härefter angår frågan om räntan å lån från egnahemslånefonden vill utskottet erinra därom, att detta spörsmål upptagits till behandling i samband med pågående utredning rörande egnahemsverksamheten och andra med statens verksamhet på det sociala jordområdet sammanhängande frågor (1936 års egnahemsutredning). Med hänsyn bland annat härtill avstyrkte jordbruksutskottet vid 1936 års riksdag då väckta motioner om sänkning av räntan å lån från förevarande fond. På de skäl egnahemsstyrelsen anfört anser sig utskottet emellertid nu kunna förorda, att i avbidan på resultaten av utredningen en temporär sänkning av räntan genomföres. Inom utskottet har övervägts, huruvida i detta sammanhang räntan å bostadslån — på sätt i motionerna I: 43 och II: 70 samt I: 79 och II: 183 föreslagits — borde jämföras med räntan å jordbrukslån. Då jämväl den principiella frågan, huruvida olikheten i räntehänseende mellan dessa båda lånetyper skall bibehållas, torde komma att upptagas till behandling av 1936 års egnahemsutredning, anser sig utskottet ej nu böra taga slutlig ställning till spörsmålet. Med hänsyn härtill förordar utskottet, att räntan under förevarande tidsperiod bibehålles, på sätt Kungl. Maj:t föreslagit, olika å jordbrukslån och bostadslån. Utskottet kan ej heller tillstyrka en längre gående sänkning av räntan å lånen än som innefattas i Kungl. Maj:ts framställning.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må,

A) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag

1) medgiva, att Kungl. Maj:t må för 1938 bevilja statslån från egnahemslånefonden intill ett belopp av 22,000,000 kronor, därav 14,500,000 kronor för jordbrukslägenheter och 7,500,000 kronor för bostadslägenheter, med rätt dock för Kungl. Maj:t att, därest förhållandena skulle därtill giva an-

ledning och i den mån så utan förfång för lånerörelsen för jordbruksändamål kan ske, för bostadslägenheter taga i anspråk större belopp än det sist angivna;

2) såsom *Kapitalökning för egnahemslånefonden* anvisa för budgetåret 1937/1938 ett *reservationsanslag* av 5,500,000 kronor;

3) medgiva, att i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen angivna riktlinjer under budgetåret 1937/1938 uppskov till ett sammanlagt belopp av 200,000 kronor må kunna beviljas med erläggande av ränta och amortering å lån från egnahemslånefonden; ävensom

B) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 43 och II: 70, I: 79 och II: 183, II: 36 ävensom II: 278 medgiva, att beträffande lån, som efter ingången av 1920 beviljats från egnahemslånefonden, den årliga räntan å stående del av lånen må under tiden 1937—1939 utgå efter 3.6 procent för jordbrukslån och 4 procent för bostadslån.

Beträffande sättet för anskaffande av de till kapitalökning tillstyrkta medlen torde statsutskottet framdeles under riksdagen avgiva förslag.

11:o) **Jordförmedlingsfonden.** Vid 1907 års riksdag inrättades jordförmedlingsfonden. De närmare bestämmelser, vilka reglera utlåningen från fonden, återfinnas dels i kungörelsen den 8 juni 1928 (nr 217) angående allmänna grunder för den statsunderstödda egnahemsverksamheten, ändrad genom kungörelserna nr 169/1933 och 124/1934, dels i kungörelsen den 8 juni 1928 (nr 219) med reglementariska föreskrifter rörande den statsunderstödda jordförmedlings- och jordanskaffningsverksamheten, ändrad genom kungörelserna nr 178/1929 och 125/1934, dels ock i kungörelsen den 14 juni 1933 (nr 331) angående statsunderstödd arbetarsmåbruksverksamhet, ändrad genom kungörelsen nr 234/1934. Den statsunderstödda arbetarsmåbruksverksamheten, som förut begränsats till Norrland och vissa delar av Dalarna och Värmland, har genom kungörelsen nr 234/1934 utsträckts att omfatta rikets samtliga landskommuner.

Jämlikt kungörelsen nr 217/1928 må statslån från jordförmedlingsfonden utlämnas *dels* såsom jordanskaffningslån åt hushållningssällskap för användande, under vissa villkor, till inköp av viss fastighet, lämplig att helt eller delvis användas för bildande av egna hem, huvudsakligen för jordbruksändamål, samt till bestridande av de för fastighetens exploatering i dylikt syfte förenade kostnader, *dels ock* såsom förlagslån åt i samma kungörelse omförmälda låneförmedlande aktiebolag och föreningar för användande såsom rörelsekapital vid inköp och exploatering av fastighet av nyss nämnd

art. Enligt kungörelsen nr 331/1933 äger Kungl. Maj:t jämväl tilldela kommun förlagslån till främjande av sådan jordförmedlings- och jordanskaffningsverksamhet, som omförmäles i kungörelsen.

Vad beträffar storleken av de belopp, som under 1937 få användas för de nyssnämnda båda lånetyperna, må erinras, att 1936 års riksdag medgav, *dels* att statens egnahemsstyrelse finge av jordförmedlingsfondens kapitalbehållning till jordanskaffningslån disponera under 1937 tillhoppa högst så stort belopp, att vad som utestode i beviljade jordanskaffningslån icke vid något tillfälle under sagda år överstege 1,500,000 kronor, *dels ock* att den del av jordförmedlingsfondens till ny utlåning disponibla kapitaltillgång, som ej anvisades såsom jordanskaffningslån, finge av Kungl. Maj:t under 1937 användas för utlämnande av förlagslån åt kommuner, aktiebolag och föreningar.

Statens egnahemsstyrelse har i skrivelse den 20 augusti 1936 anfört bland annat följande.

Enligt gällande bestämmelser vore lån från jordförmedlingsfonden avsett att användas vid inköp och exploatering av fastighet, lämplig att helt eller delvis användas för bildande av egnahem, huvudsakligen för jordbruksändamål (§§ 26 och 32 kungörelsen nr 217/1928). Möjlighet att använda fonden för inköp av fastighet för styckning till tomter för bostadsändamål förefunnas icke. Bristen på möjlighet i nu ifrågavarande avseende hade varit kännbar och förorsakat svårigheter för låneförmedlare, som i avsikt att få till stånd nedsatt tomtpreis önskat förvärva jordområde, avsett att upplåtas till bostadslägenheter. Egnahemsstyrelsen ville fördenskull föreslå sådan ändring av gällande bestämmelser, att nu berörda olägenhet avhjälpes.

Kungl. Maj:ts framställning under punkt 11 avser, att ett motsvarande medgivande, som på sätt ovan nämnts lämnats Kungl. Maj:t för år 1937, skall lämnas jämväl beträffande år 1938, samt att gällande bestämmelser angående den statsunderstödda egnahemsverksamheten ändras, på sätt egnahemsstyrelsen föreslagit, så att lån från ifrågavarande fond må utlämnas även för inköp och exploatering av fastighet, lämplig att användas för bildande av egnahem för bostadsändamål. Någon kapitalökning till fonden för nästa budgetår har icke ansetts erforderlig.

Utskottet. Utskottet har icke något att erinra mot Kungl. Maj:ts framställning och hemställer därför,

att riksdagen må medgiva,

1) att av jordförmedlingsfondens kapitalbehållning må under 1938 till jordanskaffningslån åt hushållningssällskap av statens egnahemsstyrelse disponeras tillhoppa högst så stort belopp, att vad som utestår i beviljade jordanskaffningslån icke vid något tillfälle under sagda år må överstiga 1,500,000 kronor;

2) att den del av jordförmedlingsfondens för ny utlåning disponibla kapitaltillgång, som ej anvisas såsom jord-

anskaffningslån, må under 1938 av Kungl. Maj:t användas för utlämnande av förlagslån åt kommuner, aktiebolag och föreningar;

3) att lån från jordförmedlingsfonden må utlämnas även för inköp och exploatering av fastighet, lämplig för bildande av bostadsegenheter.

12:o) **Arrendeegenhetensfonden.** Vid 1934 års riksdag (prop. nr 268; R. skr. nr 349) beslöts inrättande av arrendeegenhetensfonden. Fonden förvaltas av statskontoret. I fonden skola ingå fastigheter, avsedda att upplåtas till obemedlade eller mindre bemedlade i syfte att skapa stadigvarande arbetstillfällen för självförsörjning. Till fonden får enligt Kungl. Maj:ts bestämmande från statens domäners fond överföras jordbruksegendomar, lämpliga att användas för det med arrendeegenhetensfonden avsedda ändamålet. Därjämte kan, likaledes efter beslut av Kungl. Maj:t, jord i enskild ägo inköpas av kronan att tilläggas fonden. De i fonden ingående fastigheterna skola uppdelas i lägenheter av sådan storlek, att brukaren därav kan erhålla sin huvudsakliga bärgning utan nämnvärt anlåtande av lejd arbetskraft. De skola genom statens försorg bebyggas och iordningställas. Dessa lägenheter, vilka benämnas arrendeegenheter, upplåtas på arrende med rätt för arrendatorn att i sinom tid inlösa till honom upplåten lägenhet. Verksamheten handhaves av en särskild nämnd, statens jordnämnd. Närmare bestämmelser rörande den med fondens medel bedrivna arrendeegenhetsverksamheten äro meddelade i kungörelsen den 15 juni 1934 (nr 279) om arrendeegenheter samt i instruktionen den 30 juni 1934 (nr 435) för statens jordnämnd.

Såsom kapitalökning för arrendeegenhetensfonden har riksdagen för budgetåren 1934/1935—1936/1937 anvisat respektive 1,200,000 kronor, 1,800,000 kronor och 2,700,000 kronor. Beträffande sistnämnda anslag medgavs Kungl. Maj:t rätt att före ingången av innevarande budgetår av anslaget disponera högst 900,000 kronor, vilket belopp vore att anse såsom ett förlagskapital för ifrågavarande verksamhet (1936: prop. nr 89; jordbr. utsk. utl. nr 51; R. skr. nr 152). Kostnaderna för jordnämndens verksamhet och övriga med organisationsarbetet förenade utgifter bestridas från fondens medel.

I skrivelse den 21 augusti 1936 har *statens jordnämnd* hemställt om anvisande för budgetåret 1937/1938 av ett reservationsanslag av 1,800,000 kronor såsom kapitalökning för arrendeegenhetensfonden. Härvid har nämnden anført bland annat följande.

Vad beträffade frågan om de antagna arrendatorernas möjligheter att slå sig fram, hade försökstiden ännu varit för kort för att det skulle vara möjligt att härå lämna något bestämt svar. Självfallet vore, att den lantman, som startade eget företag med ringa kapital, vore ytterst beroende av påkommande ogynnsamma omständigheter. Om ett års gröda på grund av tillfälliga orsaker bleve dålig eller om det misslyckades med husdjuren, kunde omedelbart ekonomiska svårigheter av allvarlig art uppkomma. Visserligen hade samtliga de 49 första arrendatorerna varit i stånd att vederbörligen gälda första årets arrendeavgifter, men därmed vore ej säkert, att så bleve för-

hållandet i fortsättningen. Nämnden borde hava möjlighet att, då så prövades erforderligt och skäligt, meddela arrendatorer uppskov med erläggande av arrendeavgifter eller i övrigt meddela oundgänglig lindring i arrendevillkoren. Nämnden kunde nämligen ej finna det riktigt att skilja en innehavare från arrendet, om han rent oförskyllt råkat i tillfälliga ekonomiska svårigheter. Nämnden hemställde därför, att nämnden, som hade att bestämma arrendevillkoren, uttryckligen tillerkändes befogenhet att i mån av behov förfara på nu antytt sätt.

Nämnden ville emellertid framhålla, att arrendeegnahemsverksamheten trots vissa då och då uppträdande störningar i stort sett fungerat tillfredsställande och att åtminstone flertalet av de antagna arrendatorerna syntes kunna gå i land med sina företag. Nämnden ansåge sålunda, att, under förutsättning att byggnadskostnaderna kunde hållas vid skälig nivå, verksamheten borde uppehållas även under nästa budgetår. Den torde då böra fortgå i ungefär samma omfattning som under löpande budgetår. Med hänsyn härtill torde anslagsbehovet kunna uppskattas till 1,800,000 kronor.

Departementschefen har i ärendet anfört följande.

»Jag anser mig böra tillstyrka ett fortsättande även under budgetåret 1937/1938 av ifrågavarande verksamhet. För verksamheten torde böra gälla enahanda grunder som under innevarande budgetår. Mot nämndens beräkning av anslagsbehovet till 1,800,000 kronor har jag intet att erinra. Kostnaderna för nämndens verksamhet och övriga med organisationsarbetet förenade utgifter torde även under nästa budgetår få bestridas av fondens medel.

Vad beträffar nämndens anhållan om bemyndigande att i mån av behov meddela arrendator av arrendeegnahem uppskov med erläggande av arrendeavgift eller medgiva i övrigt erforderlig lindring i arrendevillkoren finner jag denna framställning väl motiverad. En föreskrift av sådan innebörd torde, därest erinran från riksdagens sida ej möter, kunna av Kungl. Maj:t meddelas i den för nämnden gällande instruktionen.»

Beträffande *kostnaderna för de 49 arrendeegnahem*, som kunnat tagas i bruk under år 1935, hänvisar utskottet till 1936 års jordbruksutskotts utlåtande nr 51 (sid. 12—13).

Rörande *kostnaderna för de 82 arrendeegnahem*, som utarrenderats under år 1936, har utskottet från statens jordnämnd inhämtat följande uppgifter:

Basebo (8 arrendeegnahem):

Överfört värde.....	73,000	
Avgår: 1) huvudgård.....	17,000	
2) grustag.....	15,000	32,000
		41,000
Byggnadskostnader.....	93,000	
Brunnar och vägar.....	2,000	
Dikning.....	53,000	
Elektrifiering.....	3,200	
Övriga kostnader.....	7,800	159,000
		<hr/>
	Summa kronor	200,000.

Arrendeavgifter 6,650.

Förräntningsprocent 3.33.

Totalkostnad per lägenhet kronor 25,000.

Biskopstorp (6 arrendeegnahem):

Överfört värde.....	93,000	
Avgår: huvudgård.....	42,000	51,000
Byggnadskostnader.....	66,000	
Brunnar och vägar.....	3,700	
Dikning.....	4,000	
Elektrifiering.....	3,800	
Övriga kostnader.....	11,500	89,000
	<u>Summa kronor</u>	<u>140,000.</u>

Arrendeavgifter 5,400.

Förräntningsprocent 3.86.

Totalkostnad per lägenhet kronor 23,300.

Flatebyn (7 arrendeegnahem):

Inköpspris.....	75,000	
Avgår: tomt och bostadslägenhet.....	3,600	71,400
Byggnadskostnader.....	90,000	
Brunnar och vägar.....	4,200	
Övriga kostnader.....	9,400	103,600
	<u>Kronor</u>	<u>175,000</u>
Avgår: skogsvärde.....		25,000
	<u>Summa kronor</u>	<u>150,000.</u>

Arrendeavgifter 4,200.

Förräntningsprocent 2.80.

Totalkostnad per lägenhet 25,000 kronor.

Forsvik (6 arrendeegnahem):

Inköpspris.....	73,000	
Avgår: huvudgård.....	20,500	52,500
Byggnadskostnader.....	80,000	
Brunnar och vägar.....	5,000	
Dikning.....	32,000	
Elektrifiering.....	5,000	
Övriga kostnader.....	9,500	131,500
	<u>Kronor</u>	<u>184,000</u>
Avgår: skogsvärde.....		20,000
	<u>Summa kronor</u>	<u>164,000.</u>

Arrendeavgifter 3,900.

Förräntningsprocent 2.38.

Totalkostnad per lägenhet 30,600 kronor.

Jälla (12 arrendeegnahem):

Inköpspris.....	194,000	
Avgår: 1) huvudgård.....	87,000	
2) tomt.....	2,500	89,500
Byggnadskostnader.....	190,000	
Brunnar och vägar.....	17,000	
Dikning.....	9,000	
Elektrifiering.....	18,000	
Övriga kostnader.....	18,500	252,500
	<u>Kronor</u>	<u>357,000</u>
Avgår: skogsvärde.....		30,000
	<u>Summa kronor</u>	<u>327,000.</u>

Arrendeavgifter 9,675.

Förräntningsprocent 2.96.

Totalkostnad per lägenhet 29,700 kronor.

Kusta (8 arrendeegnahem):

Inköpspris.....	90,000	
Byggnadskostnader.....	127,000	
Brunnar och vägar.....	6,000	
Dikning.....	6,000	
Elektrifiering.....	5,000	
Övriga kostnader.....	16,000	250,000
Avgår: skogsvärde.....		30,000
	Summa kronor	220,000.

Arrendeavgifter 6,350.
Förräntningsprocent 2.90.
Totalkostnad per lägenhet 31,200 kronor.

Ludvigsberg (7 arrendeegnahem):

Inköpspris.....	72,000	
Byggnadskostnader.....	107,000	
Brunnar och vägar.....	8,000	
Dikning.....	13,000	
Övriga kostnader.....	17,000	217,000
Avgår: skogsvärde.....		27,000
	Summa kronor	190,000.

Arrendeavgifter 6,050.
Förräntningsprocent 3.18.
Totalkostnad per lägenhet 31,000 kronor.

Norra Kocklanda (3 arrendeegnahem):

Överfört värde.....	25,000	
Byggnadskostnader.....	40,000	
Brunnar och vägar.....	2,000	
Dikning.....	18,000	
Elektrifiering.....	3,500	
Övriga kostnader.....	3,500	92,000
Avgår: skogsvärde.....		8,000
	Summa kronor	84,000.

Arrendeavgifter 2,200.
Förräntningsprocent 2.62.
Totalkostnad per lägenhet 30,700 kronor.

Ryk (1 arrendeegnahem):

Överfört värde.....	8,700	
Byggnadskostnader.....	12,000	
Brunnar och vägar.....	1,800	
Övriga kostnader.....	1,500	24,000
Avgår: skogsvärde.....		2,000
	Summa kronor	22,000

Arrendeavgift 800.
Förräntningsprocent 3.64.

Rännenus (14 arrendeegnahem):

Inköpspris.....	250,000	
Avgår: byggn. till bortfl. o. försålda områden.....	45,000	205,000
Byggnadskostnader.....	168,000	
Brunnar och vägar.....	8,000	
Dikning.....	14,000	
Elektrifiering.....	11,000	
Övriga kostnader.....	9,000	210,000
	Summa kronor	415,000.

Arrendeavgifter 13,750.

Förräntningsprocent 3.31.

Totalkostnad per lägenhet 29,600 kronor.

Rönö (5 arrendeegnahem):

Överfört värde.....	54,500	
Avgår: 1) huvudgård.....	40,000	
2) annat område.....	500	40,500
		14,000
Byggnadskostnader.....	65,000	
Brunnar och vägar.....	4,000	
Dikning.....	2,500	
Övriga kostnader.....	4,500	76,000
	Summa kronor	90,000.

Arrendeavgifter 3,800.

Förräntningsprocent 4.20.

Totalkostnad per lägenhet 18,000 kronor.

Vrine (1 arrendeegnahem):

Överfört värde.....	6,000	
Byggnadskostnader.....	12,000	
Brunnar och vägar.....	1,000	
Övriga kostnader.....	2,000	
	Summa kronor	21,000.

Arrendeavgift 800.

Förräntningsprocent 3.80.

Hageby Ödegård (2 arrendeegnahem):

Överfört värde.....	12,000	
Byggnadskostnader.....	30,500	
Brunnar och vägar.....	2,000	
Övriga kostnader.....	1,500	
	Summa kronor	46,000.

Arrendeavgifter 1,300.

Förräntningsprocent 2.83.

Totalkostnad per lägenhet 23,000 kronor.

Örby (2 arrendeegnahem):

Överfört värde.....	25,000	
Byggnadskostnader.....	30,000	
Brunnar och vägar.....	1,600	
Elektrifiering.....	3,000	
Övriga kostnader.....	2,400	62,000
Skogsvärde.....		7,000
	Summa kronor	55,000.

Arrendeavgifter 1,700.

Förräntningsprocent 3.09.

Totalkostnad per lägenhet 31,000 kronor.

Anmärkning: I de fall, där skog finnes å ifrågavarande styckade områden, har jämväl den skogbärande marken uppdelats å de olika lotterna. Arrendatorerna äga emellertid endast avverka för husbehov efter utstämpling. Värdet å skogsmarken har icke medtagits vid beräkning av de angivna förräntningsprocentalen. Däremot ingår skogsvärdet i totalkostnaderna per lägenhet.

Utskottet.

Utskottet vill i likhet med Kungl. Maj:t tillstyrka, att ifrågavarande verksamhet fortsättes även under budgetåret 1937/1938. Jämväl Kungl. Maj:ts anslagsäskande för ändamålet, 1,800,000 kronor, biträdes av utskottet.

Emellertid vill utskottet erinra om att arrendeegnahemsverksamheten ännu befinner sig på försöksstadiet. Utskottets uttalande föregående år — att den erfarenhet, som hittills vunnits av verksamheten, vore för obetydlig att giva möjlighet att bedöma, huruvida denna form av jordanskaffning borde få fortgå i huvudsakligen den utformning, verksamheten nu tagit — äger alltjämt sin tillämpning. Härtill kommer, att resultaten av nu pågående utredning om statens verksamhet på det sociala jordområdet genom 1936 års egnahemsutredning torde avvaktas, innan slutlig ställning bör tagas till formerna för statens jordanskaffningsverksamhet. Under föregående års utskottsbehandling påvisades, att kostnaderna för bebyggelse och iordningställande i övrigt av arrendelägenhet blivit avsevärt högre än som vid verksamhetens igångsättande beräknats. Ett studium av kostnadstabellerna för de under åren 1935 och 1936 i bruk tagna arrendeegnahemmen giver vid handen, att kostnaderna för år 1936 i flera fall stigit i förhållande till år 1935. Denna kostnadsökning sammanhänger — såsom av statens jordnämnd framhållits — med höjda utgifter för lotternas bebyggande.

Vidkommande frågan om bemyndigande för statens jordnämnd att i mån av behov meddela arrendator av arrendeegnahem uppskov med erläggande av arrendeavgift eller medgiva i övrigt erforderlig lindring i arrendevillkoren har utskottet intet att erinra mot Kungl. Maj:ts framställning.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Kapitalökning för arrendeegnahemsfonden* anvisa för budgetåret 1937/1938 ett *reservationsanslag* av 1,800,000 kronor.

Beträffande sättet för anskaffande av de till kapitalökning tillstyrkta medlen torde statsutskottet framdeles under riksdagen avgiva förslag.

13:o) **Arrendelånefonden.** Under punkt 13 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att såsom kapitalökning för arrendelånefonden anvisa för budgetåret 1937/1938 ett reservationsanslag av 300,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 80 av herr *Andersson, Alfred* och II: 23 av herr *Eriksson i Sandby m. fl.*, vari hemställts, *dels* att riksdagen måtte besluta sådan utvidgning av arrendelånefondens verksamhet att räntefria lån ur fonden må på enahanda villkor och till samma belopp som gälla beträffande de statliga arrendeegna hemmen beviljas även obemedlad arrendator eller köpare av mindre jordbruk oavsett att detta sker annorstädes än genom statens försorg, *dels* att såsom särskild kapitalökning för arrendelånefonden i anledning av ovanstående anvisas för budgetåret 1937/1938 ett särskilt reservationsanslag av 100,000 kronor.

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för motionerna, hänvisas till dessa.

Vid 1934 års riksdag (prop. nr 268; R. skr. nr 349) beslöts i samband med igångsättandet av arrendeegnahemsverksamheten inrättande av arrendelånefonden, från vilken fond s. k. arrendelån för anskaffande av jordbruksinventarier m. m. skulle kunna utlämnas till de personer, som antagas till arrendatorer av arrendeegnahem. Såsom kapital för fonden hava för budgetåren 1934/1935—1936/1937 under utgifter för kapitalökning anvisats reservationsanslag av respektive 300,000 kronor, 300,000 kronor och 175,000 kronor, att i sin helhet utgå av skattemedel. Anmärkas må, att sistnämnda belopp beräknades med hänsyn till en reservation av omkring 125,000 kronor å tidigare anslag. Fonden förvaltas av statskontoreet. Låneverksamheten handhaves av statens jordnämnd. Närmare föreskrifter om arrendelån återfinnas i kungörelsen den 15 juni 1934 (nr 279) om arrendeegnahem.

I skrivelse den 21 augusti 1936 har *statens jordnämnd* — under förmålan att hittills för ändamålet anslagna medel beräknades vara i huvudsak förbrukade med innevarande budgetårs utgång — hemställt om anvisande för budgetåret 1937/1938 av ett reservationsanslag av 300,000 kronor såsom kapitalökning till arrendelånefonden.

Sedan *svenska kvinnors vänsterförbund* och *Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund* erbjudit sig att till kronan med äganderätt överlåta ett jordområde, innehållande omkring 45.9 hektar åker och 4.9 hektar hagmark under Fogelstad med underlydande fastigheter i Julita socken av Södermanlands län, ha statsmakterna vid 1934 års riksdag antagit erbjudandet. Kungl. Maj:t har sedermera den 28 juni 1935, bland annat, förordnat, att området efter lotternas avstyckning och lagfarande skulle ställas under domänstyrelsens vård och förvaltning, samt att lotterna med av domänstyrelsen föreslagna arealer skulle från och med den 14 mars 1936 upplåtas såsom åbolägenheter jämlikt bestämmelserna i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. till i jord-

bruksarbete kunniga arbetslösa eller medellösa personer utan rätt för åbo att inlösa sin lott.

Innehavarna av omförmälda åbolotter hava i skrivelse den 23 november 1936 hemställt att komma i åtnjutande av lån för anskaffande av nödiga inventarier m. m. för jordbruksdriften. I skrivelsen uppgives, att sökandena från egnahemsnämnden i Södermanlands län var och en erhållit 9,000 kronor i egnahemslån och 1,500 kronor i premielån. Med dessa medel hade bestritts byggnadskostnaden, vilken uppgått till 9,200 kronor för brukningsdel. I detta belopp inginge dock ej hela målningskostnaden och ej någon del av kostnaderna för anläggande av vatten- och avloppsledningar samt för röjningsarbeten och bortförande av matjorden från byggnadsplatsen, upptagande av brunn, uppförande av hemlighus m. m. Sökandena befunde sig därför i total avsaknad av medel för anskaffande av för driftens upptagande erforderliga levande och döda inventarier jämte utsäde för 1937 års gröda.

Statens egnahemsstyrelse och *egnahemsnämnden i Södermanlands län* hava tillstyrkt framställningen.

Departementschefen har i ärendet anfört följande.

»Mot jordnämndens beräkning av kapitalökningsbehovet för arrendelånefonden har jag ej något att erinra.

Det donerade området av Fogelstad i Julita socken har, enligt vad i ärendet framgår, efter styckning upplåtits i fem lotter under åborätt på sätt med donationen varit avsett. Den av åborna nu gjorda framställningen om lån för anskaffande av inventarier och utsäde förefaller behjärtansvärd. En nära till hands liggande utväg för lösande av inventariefrågan synes vara, att åborna medgives rätt till lån ur arrendelånefonden på motsvarande villkor som de för arrendeegnahemsinnehavarna stadgade. Jag tillstyrker att så sker, därvid jag förutsätter, att de genom arrendelånen erhållna medlen användas jämväl för inlösen av förbindelser, som vederbörande åbor på annat håll må hava iklätt sig för inventarieanskaffning. Närmare bestämmelser torde, därest erinran från riksdagens sida ej möter, få meddelas av Kungl. Maj:t.»

Motionärerna avse, att obemedlade arrendatorer och köpare av mindre jordbruk, även om förvärvet skedde utan statens medverkan, skulle erhålla rätt till lån från arrendelånefonden på samma villkor som för arrendatorerna å de statliga arrendeegnahemmen, samt att arrendelånefonden i anledning därav tillfördes — utöver av Kungl. Maj:t föreslagna 300,000 kronor — ytterligare 100,000 kronor.

Utskottet.

Utskottet vill — vad först angår motionärernas yrkande om utvidgning av arrendelånefondens verksamhetsområde — ej förneka, att syftet med detsamma är behjärtansvärt. Förevarande fond har emellertid tillkommit för att tillgodose lånebehov för arrendatorerna å de statliga arrendeegnahemmen. Då statens jordanskaffningsverksamhet för närvarande är föremål för utredning (1936 års egnahemsutredning), synes det utskottet mindre ändamålsenligt att — i varje fall innan riktlinjerna för statens framtida verksamhet å

detta område blivit klarlagda — utsträcka lånemöjligheterna från fonden till områden, som ligga vid sidan av statens jordanskaffningsverksamhet. Utskottet kan alltså ej tillstyrka motionerna.

Gentemot Kungl. Maj:ts anslagsäskande har utskottet intet att erinra.

Med hänsyn till föreliggande ömmande omständigheter vill utskottet ej motsätta sig, att framställningen från åborna å området av Fogelstad i Julita socken om lån bifalles på sätt departementschefen föreslagit.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 80 och II: 23, såsom *Kapitalökning för arrendelånefonden* anvisa för budgetåret 1937/1938 ett *reservationsanslag* av 300,000 kronor.

Beträffande sättet för anskaffande av de till kapitalökning tillstyrkta medlen torde statsutskottet framdeles under riksdagen avgiva förslag.

14:o) **Arbetarsmåbrukslånefonden.** Vid 1933 års riksdag (prop. nr 181; R. skr. nr 280) beslöts inrättande av arbetarsmåbrukslånefonden, från vilken fond lån skulle utlämnas i ändamål att giva skogsarbetare eller därmed likställd arbetare tillfälle att förvärva mindre lägenhet, ägnad att bereda innehavaren utkomst genom jordbruk, drivet vid sidan av annan verksamhet. Verksamhetens tillämpningsområde begränsades till Norrland samt norra delarna av Dalarna och Värmland med möjlighet för Kungl. Maj:t att i särskilda fall utsträcka verksamheten till andra delar av riket. I anslutning till riksdagens beslut utfärdades kungörelse den 14 juni 1933 (nr 331) angående statsunderstödd arbetarsmåbruksverksamhet. Sedan genom beslut av 1934 års riksdag låneverksamheten utsträckts att omfatta hela landet, har härav föranledd ändring i sagda kungörelse verkställt genom kungörelse den 7 juni 1934 (nr 234).

Såsom kapital för arbetarsmåbrukslånefonden anvisade 1933 års riksdag för budgetåret 1933/1934 under rubriken fonden för förslag till statsverket ett reservationsanslag av 2,500,000 kronor. Å tilläggsstat till riksstaten för samma budgetår anvisade 1934 års riksdag såsom kapitalökning för fonden ytterligare ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor. Såsom kapitalökning för fonden har vidare för vardera av budgetåren 1934/1935 och 1935/1936 uppförts ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor samt för budgetåret 1936/1937 ett reservationsanslag av 4,400,000 kronor. Anslagsanvisningen har skett för budgetåret 1934/1935 fortfarande såsom förslag till statsverket men från och med budgetåret 1935/1936 under rubriken statens utlåningsfonder. Utlåningen från fonden har bestämts för kalenderåret 1936 till högst 10,000,000 kronor samt för kalenderåret 1937 till högst 12,000,000 kronor.

Jämlikt beslut av 1936 års riksdag må av utlåningsbeloppet för 1936 högst 200,000 kronor användas för möjliggörande av viss förhöjning av redan beviljade arbetarsmåbrukslån. Bestämmelser rörande sådan förhöjning hava

meddelats i kungörelse den 17 april 1936 (nr 100). Har arbetarsmåbrukslån under år 1933 och 1934 beviljats till belopp understigande det, varmed sådant lån högst må utgå — 6,000 kronor — och finnes för vinnande av det med lånet avsedda syftet förhöjning av det beviljade lånebeloppet böra ske, må enligt sagda bestämmelser för möjliggörande av sådan förhöjning arbetarsmåbruksstatslån kunna tilldelas kommun, som därom ansökt senast den 30 juni 1936. Av Kungl. Maj:t beviljat dylikt lån skall hos statskontoret lyftas senast den 31 december 1936. Vid förhöjning av beviljat arbetarsmåbrukslån skall iakttagas, att lånet i sin helhet icke därigenom kommer att överstiga 6,000 kronor.

Statens egnahemsstyrelse har förklarat, att utlåningsbeloppet för år 1938 borde bestämmas till samma belopp som år 1937 eller 12,000,000 kronor, samt att utbetalningarna från fonden för budgetåren 1936/1937 och 1937/1938 borde beräknas till 10,000,000 kronor för vardera budgetåret.

Statskontoret har med denna utgångspunkt beräknat det för budgetåret 1937/1938 erforderliga kapitalökningsanslaget för arbetarsmåbrukslånefonden till 10,000,000 kronor.

Vidare har *statens egnahemsstyrelse* hemställt, att Kungl. Maj:t ville hos riksdagen föreslå, att av det för 1937 till 12,000,000 kronor fastställda utlåningsbeloppet från arbetarsmåbrukslånefonden ett belopp av intill 300,000 kronor måtte få användas för möjliggörande av behövliga förhöjningar av i första hand under år 1935 men även under åren 1933 och 1934 beviljade arbetarsmåbrukslån.

Departementschefen har i ärendet anfört huvudsakligen följande.

»Jag förordar, att 300,000 kronor av det för 1937 medgivna utlåningsbeloppet från arbetarsmåbrukslånefonden må användas för möjliggörande av erforderliga låneförhöjningar till 1933, 1934 och 1935 års låntagare, enligt enahanda grunder som de vilka tillämpats vid motsvarande av 1936 års riksdag medgivna förhöjningar. Närmare bestämmelser i ämnet torde i sinom tid få meddelas av Kungl. Maj:t i anslutning till egnahemsstyrelsens förslag.

Beträffande utlåningen från fonden för 1938 torde densamma, i överensstämmelse med vad egnahemsstyrelsen föreslagit, böra bestämmas till högst 12,000,000 kronor. Såsom kapitalökning till fonden skulle enligt de beräkningar, statskontoret med ledning av egnahemsstyrelsens uppgifter verkställt, för nästa budgetår erfordras 10,000,000 kronor. Jag tillstyrker medelsanvisning till detta belopp. I likhet med vad som skett under sistförflutna och innevarande budgetår torde beloppet lämpligen böra utgå av andra statsinkomster än lånemedel.

Såsom framhölls vid arbetarsmåbrukslånefondens inrättande kunna inom vissa kommuner förhållandena vara sådana, att arbetarsmåbruksverksamhet därstädes icke lämpligen bör förekomma. Särskilt är att märka, att arbetarsmåbruk ej böra bildas i större utsträckning än att de därå bosatta arbetarna kunna påräknas skola under tider med normal arbetstillgång erhålla nödig kontantinkomst. Vederbörande kommun torde själv bäst känna till arbetsmöjligheterna å orten, men jag förutsätter, att egnahemsstyrelsen dessutom

har sin uppmärksamhet riktad på detta förhållande, som är av avgörande betydelse för resultatet av arbetarsmåbruksverksamheten.»

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts framställning.

Utskottet.

I likhet med departementschefen vill utskottet understryka vad som framhölls vid arbetarsmåbrukslånefondens inrättande, nämligen att arbetarsmåbruk ej borde bildas i större utsträckning än att de därå bosatta arbetarna kunde påräknas skola under tider med normal arbetstillgång erhålla nödig kontantinkomst. Utskottet instämmer jämväl i departementschefens yttrande därom, att han förutsatte, att egnahemsstyrelsen hade sin uppmärksamhet riktad på detta förhållande, som vore av avgörande betydelse för resultatet av arbetarsmåbruksverksamheten.

Under återopandande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

1) medgiva, att av det belopp å 12,000,000 kronor, inom vilket statslån från arbetarsmåbrukslånefonden må för år 1937 av Kungl. Maj:t beviljas, högst 300,000 kronor må användas för möjliggörande av förhöjning av redan beviljade arbetarsmåbrukslån;

2) medgiva, att Kungl. Maj:t må för år 1938 bevilja statslån från arbetarsmåbrukslånefonden intill ett belopp av 12,000,000 kronor;

3) såsom *Kapitalökning för arbetarsmåbrukslånefonden* anvisa för budgetåret 1937/1938 ett *reservationsanslag* av 10,000,000 kronor.

Beträffande sättet för anskaffande av de till kapitalökning avsedda medlen torde statsutskottet framdeles under riksdagen avgiva förslag.

15:o) **Statens avdikningslånefond.** Statens avdikningslånefond är avsedd för utlämnande av lån till utförande av sådana torrlägningsföretag, vilka avse höjande av alstringsförmågan hos mark med hänsyn till dess utnyttjande såsom åker eller ständig slätter- eller betesvall. Gällande villkor för lån från statens avdikningslånefond äro meddelade i kungörelsen den 11 juni 1926 (nr 258) med däri genom kungörelserna nr 166/1929 och 300/1933 gjorda ändringar.

Jämlikt riksdagens beslut har det belopp, vartill lån ur fonden fått för år högst beviljas, uppgått till för ett vart av budgetåren 1930/1931 och 1931/1932 3,000,000 kronor, för budgetåret 1932/1933 2,900,000 kronor, för vardera av budgetåren 1933/1934 och 1934/1935 5,000,000 kronor, för budgetåret 1935/1936 3,800,000 kronor samt för budgetåret 1936/1937 3,000,000 kronor.

Utöver till fonden inflytande kapitalinbetalningar har fonden under nämnda budgetår tillförts följande anslag för kapitalökning:

för budgetåret 1930/1931	.....	2,000,000
» » 1931/1932	.....	2,000,000
» » 1932/1933	.....	1,300,000
» » 1933/1934	.....	4,000,000
» » 1934/1935	.....	3,000,000
» » 1935/1936	.....	2,000,000
» » 1936/1937	.....	—

I detta sammanhang må erinras att efter beslut av riksdagen under senare år i vissa fall beviljats anstånd med erläggande av annuiteter å lån från odlingslånefonden och statens avdikningslånefond. Med bifall till därom av Kungl. Maj:t i proposition nr 113 framställt förslag medgav 1933 års riksdag (skr. nr 122), att Kungl. Maj:t finge för beredande av erforderligt rådrum åt intressenterna i ett i trångmål varande torrlägningsföretag, efter prövning av föreliggande omständigheter rörande varje särskilt företag, under tiden till och med den 30 juni 1934 medgiva dylikt anstånd. Genom beslut av 1934 års riksdag (prop. nr. 25; R. skr. nr 61) förlängdes bemyndigandet för en tid av ett år. Vid 1935 års riksdag (prop. nr 35; R. skr. nr 167) förlängdes bemyndigandet ytterligare för tiden 1 juli 1935—30 juni 1936, därvid dess avfattning sålunda jämkades, att det skulle avse rätt för Kungl. Maj:t att medgiva anstånd, varom här är fråga, för beredande av erforderligt rådrum åt i trångmål varande intressenter i torrlägningsföretag, efter prövning av föreliggande särskilda omständigheter. Genom beslut av 1936 års riksdag (Ufk bil. 7, punkt 12; R. skr. nr 83) har sistnämnda bemyndigande förlängts för en tid av ett år. Kungörelse i ämnet har av Kungl. Maj:t utfärdats den 17 april 1936 (nr 101).

Med stöd av ifrågavarande bemyndiganden har Kungl. Maj:t under tiden till den 1 december 1936 medgivit betalningsanstånd ävensom i vissa fall räntefrihet under uppskovstiden beträffande 30 företag i deras helhet med annuiteter å sammanlagt omkring 204,930 kronor. Vidare har Kungl. Maj:t medgivit vissa intressenter i 32 företag anstånd med annuiteter å tillhoppa omkring 168,980 kronor. Av 45 företag gjorda ansökningar om lindring i lånevillkoren hava ej föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I skrivelse den 18 november 1936 har *lantbruksstyrelsen* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen göra framställning om förlängning av ifrågavarande bemyndigande för tiden till och med den 30 juni 1938. Till stöd härför har styrelsen anfört, att även om den tidigare rådande jordbrukskrisen knappast med samma skäl som tillförne torde kunna åberopas för ifrågavarande anstånd, det ändock icke torde vara uteslutet att till följd av krisens efterverkningar svårigheter kunde uppstå för återbetalningen av erhållna lån vid en del torrlägningsföretag jämväl under nästa budgetår.

Departementschefen har i ärendet anfört följande.

»Lantbruksstyrelsens förslag, att lån från avdikningslånefonden under budgetåret 1937/1938 må beviljas intill ett belopp av 2,900,000 kronor giver mig icke anledning till någon erinran. Enligt statskontorets beräkningar

torde en utlåning av denna storlek ej föranleda, att nytt kapital behöver tillföras fonden.

Trots de förbättrade konjunkturerna torde såsom lantbruksstyrelsen framhållit jämväl under nästa budgetår svårigheter kunna uppstå för återbetalning av erhållna lån vid vissa torrlägningsföretag. Understundom torde de svårigheter, vari intressenterna råkat, bero på ett mindre gott planläggande eller utförande av företagen. Jag finner skäl tala för att sådana anordningar träffas, att uppskov med erläggande av annuiteter å lån för torrlägningsföretag må kunna enligt samma grunder som de för närvarande tillämpade beviljas jämväl efter utgången av det nu gällande bemyndigandets giltighetstid. Nytt bemyndigande för Kungl. Maj:t torde sålunda böra utverkas för tiden till och med den 30 juni 1938.»

Utskottet, som biträder Kungl. Maj:ts framställning, hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må medgiva,

1) att Kungl. Maj:t må under budgetåret 1937/1938 från statens avdikningslånefond bevilja lån å tillhopa högst 2,900,000 kronor;

2) att Kungl. Maj:t må, för beredande av erforderligt rådrum åt i trångmål varande intressenter i torrlägningsföretag, efter prövning av föreliggande särskilda omständigheter, under tiden 1 juli 1937—30 juni 1938 medgiva anstånd med erläggande av annuiteter å lån från odlingslånefonden och statens avdikningslånefond.

16:o) **Täckdikningslånefonden.** Vid 1913 års riksdag, beslöts inrättande av täckdikningslånefonden. Nu gällande villkor för lån ur fonden äro meddelade i kungörelsen den 22 juni 1920 (nr 332) med däri genom kungörelserna nr 358/1921, 239/1922, 84/1930 och 306/1933 gjorda ändringar. Genom kungörelsen den 28 juli 1932 (nr 375) hava vidare meddelats bestämmelser om viss amorteringsfrihet beträffande lån från täckdikningslånefonden. Den genom kungörelsen nr 306/1933 gjorda ändringen i lånevillkoren, vilken ändring tillkommit i enlighet med beslut vid 1933 års riksdag (skr. nr 236), innefattar i huvudsak, att tiden för sådant låns innehavande räntefritt och utan amortering utsträckts från två till tre år samt att amorteringstiden förlängts från sju till tolv år.

Vidare har riksdagen (skr. nr 356/1933) till bidrag till täckdikningar för budgetåret 1933/1934 anvisat ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor. Ytterligare hava till sådant bidrag anvisats för vardera av budgetåren 1934/1935 och 1935/1936 1,500,000 kronor samt för budgetåret 1936/1937 1,000,000 kronor. I kungörelse den 30 juni 1933 (nr 434) har Kungl. Maj:t meddelat närmare bestämmelser i ämnet.

Jämlikt beslut av 1920 års riksdag (skr. nr 346) får ur ifrågavarande fond beviljas lån intill ett belopp av 2,000,000 kronor årligen. Riksdagen har se-

nast för budgetåret 1936/1937 anvisat ett reservationsanslag av 700,000 kronor såsom kapitalökning för fonden.

Kungl. Maj:ts framställning under punkt 16 innefattar hemställan, att för tillgodoseende av ett lånebehov för 1937 av oförändrat 2,000,000 kronor fonden skulle tillföras ett kapitalökningsanslag för nästa budgetår av 800,000 kronor.

Utskottet. Utskottet har intet att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må såsom *Kapitalökning för täckdikningslånefonden* anvisa för budgetåret 1937/1938 ett *reservationsanslag* av 800,000 kronor.

Beträffande sättet för anskaffande av de till kapitalökning tillstyrkta medlen torde statsutskottet framdeles under riksdagen avgiva förslag.

17:o) **Fiskerilånefonden.** Under punkt 17 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att såsom kapitalökning för fiskerilånefonden anvisa för budgetåret 1937/1938 ett reservationsanslag av 300,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 78 av herr Nilsson, Theodor, och herr Gustavson, John, samt II: 172 av herr Johansson i Öckerö m. fl., vari hemställts, att riksdagen måtte fastställa räntan å lån från fonden för fiskerinäringens befrämjande till 2.5 procent.

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för motionerna, hänvisas till dessa.

Gällande bestämmelser för fiskerilånefonden, vilken inrättades år 1891 för fiskerinäringens befrämjande, återfinnas i kungörelsen den 7 augusti 1907 (nr 61) med däri genom kungörelserna nr 359/1921, 130/1928, 298/1930 och 112/1932 gjorda ändringar. Från fonden utlämnas genom förmedling av hushållningssällskap eller landsting låneunderstöd för anskaffande av fiskebåtar, motorer för sådana båtar, fiskredskap eller för fisktransport avsedda fordon, smärre båtar eller andra smärre inrättningar eller för anläggande av smärre inrättningar för tillgodogörande eller förädling av fiskets produkter eller för utförande av fiskodling. Hushållningssällskap eller landsting, som önskar erhålla statslån för utlämnande av ifrågavarande låneunderstöd, må därom göra skriftlig ansökan för Göteborgs och Bohus län hos länsstyrelsen i länet och för rikets övriga län hos lantbruksstyrelsen. Länsstyrelsen och lantbruksstyrelsen äga att, efter prövning av sålunda gjorda framställningar, inom av Kungl. Maj:t bestämt belopp bevilja hushållningssällskap eller landsting statslån. Dylikt lån må innehavas amorteringsfritt under två år från lyftningsdagen. Därefter skall lånet återbetalas inom högst tio år med lika kapitalbelopp varje år jämte upplupen ränta. Räntefrihet åt-

njutes likaledes under två år från lyftningsdagen, varefter lånet skall förräntas med 3.6 procent om året. Därest förfallet kapitalbelopp icke inom föreskriven tid inbetalas, skall å det förfallna erläggas 6 procent årlig ränta.

Motsvarande bestämmelser skola gälla för lån, som utlämnas av hushållningssällskap eller landsting till de enskilda låntagarna. Lån, som utlämnas av hushållningssällskap eller landsting, får utgöra högst 25,000 kronor.

Genom beslut av 1921 års riksdag är högsta medgivna årsutlåningen bestämd till 1,800,000 kronor.

Såsom *kapitalökning för fonden* anvisade 1921 års riksdag ett reservationsanslag av 900,000 kronor, varav dock endast 300,000 kronor togos i anspråk för ändamålet. Sedermera hava såsom kapitalökning för fonden anvisats för vartdera av budgetåren 1931/1932 och 1933/1934 400,000 kronor samt för budgetåret 1934/1935 600,000 kronor.

Utlåningen från fonden har under kalenderåren 1926—1935 uppgått till respektive 882,925, 1,032,965, 934,695, 942,205, 903,400, 1,059,260, 1,249,950, 1,199,650, 1,076,520 och 1,092,640 kronor. Den 30 december 1935 har Kungl. Maj:t föreskrivit, bland annat, att ifrågavarande fond finge tillsvidare under år 1936, i mån av tillgång, tagas i anspråk av länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län för detta län intill ett belopp av 800,000 kronor och av lantbruksstyrelsen för övriga län intill ett belopp av 300,000 kronor.

Kungl. Maj:ts framställning innebär förslag om beviljande av ett kapitalökningsanslag till fonden om 300,000 kronor, därav 225,000 kronor avses att täckas av lånemedel och 75,000 kronor av andra statsinkomster.

Motionärerna avse, att räntan å lån från fonden nedsattes från 3.6 procent till 2.5 procent.

Utskottet har intet att erinra mot Kungl. Maj:ts framställning.

Utskottet.

Vad härefter angår motionärernas förslag om nedsättning av räntan å lån från fonden vill utskottet erinra, att framställningar i enahanda syfte blivit avslagna av 1935 års och 1936 års riksdagar. Såsom skäl för avslagsbeslutet vid 1935 års riksdag anfördes, att den effektiva medelräntan för statens upplåning, som för budgetåret 1933/1934 utgjorde 4.42 procent, icke kunde beräknas för nästa budgetår sjunka med mer än omkring en tiondels procent. En sänkning av räntan då skulle nödvändiggöra dels att vid nya kapitalinvesteringar i fonderna anvisa en större del därav än för närvarande av skattemedel, dels ock att med skattemedel ersätta en del av det hittills i fonderna investerade lånemedelskapitalet. Dessa skäl torde alltjämt i viss utsträckning vara tillämpliga. Emellertid befinner sig fiskerinäringen för närvarande i sådant läge, att åtgärder från det allmännas sida till dess stöd äro ofrånkomliga. Med hänsyn härtill vill utskottet förorda, att en sänkning av räntan å lånen från fiskerilånefonden genomföres från och med den 1 juli 1937, men anser sig utskottet icke kunna tillstyrka, att räntan sänkes lägre än till tre procent. Enligt vad utskottet inhämtat torde en sådan räntesänkning medföra minskning i de beräknade inkomsterna från statens produktiva fonder: fiskerilånefonden med i runt tal 22,000 kronor eller från 130,000

kronor till 108,000 kronor. Vidare bör, vid bifall till utskottets förslag om räntesänkning, av den nu föreslagna kapitalinvesteringen, 300,000 kronor, ett belopp, som med 45,000 kronor överstiger vad Kungl. Maj:t avsett, eller 120,000 kronor, täckas av andra statsinkomster än lånemedel.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må,

A) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag såsom *Kapitalökning för fiskerilånefonden* anvisa för budgetåret 1937/1938 ett *reservationsanslag* av 300,000 kronor;

B) i anledning av motionerna I: 78 och II: 172 medgiva, att räntan å lån från fiskerilånefonden från och med den 1 juli 1937 må utgå efter tre procent.

Beträffande sättet för anskaffande av de till kapitalökning avsedda medlen torde statsutskottet framdeles under riksdagen avgiva förslag.

18:o) **Kommunskogslånefonden.** Under punkt 18 har Kungl Maj:t — under förmälan att en befintlig behållning i kommunskogslånefonden om 50,000 kronor i sin helhet vore för ändamålet tillgänglig jämväl under budgetåret 1937/1938 — förklarat, att anvisande av nytt kapital till fonden för närvarande icke vore erforderligt, vilket utskottet velat för riksdagen

omförmäla.

Stockholm den 2 mars 1937.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, Carl Eriksson, Tjällgren, Alfred Andersson, von Stockenström, Jacob Hansson, Mannerskantz och Lindbärg*; samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Carlström, Andersson* i Tungelsta, *Ericsson* i Sörsjön, *Liedberg, Karlsson* i Munkedal, *Pettersson* i Dahl och *Sjögren*.

Reservationer:

Under punkt 4 (lånefonden för inköp av avelshingstar av ardenneras) av herrar *Sederholm, Mannerskantz* och *Sjögren*, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort hava följande lydelse:

»Utskottet har bemärkt, att ansökningarna om lån ur denna fond under senaste året starkt ökat så, att deras sammanlagda belopp i november 1936 utgjorde 618,550 kronor. Även om det kan finnas fog för avslag å eller minskning av vissa låneansökningar, är det dock enligt utskottets uppfattning icke riktigt, att denna nedskärning skall behöva ske i den utsträckning, Kungl. Maj:ts förslag om totala lånebeloppets bibehållande vid 175,000 kronor skulle nödvändiggöra. Lånebehovet torde vara ett naturligt uttryck för uppfödarnas strävan att tillgodose föreliggande efterfrågan på hästar inom landet. Då härtill kommer, att villkoren för lån ur fonden äro ägnade att gynnsamt påverka kvaliteten hos hästmaterialet, vill utskottet icke motsätta sig den utökning av fonden, motionärerna föreslagit. Såsom ytterligare skäl för bifall till motionerna talar även det förhållandet, att under senare år betydande belopp av de s. k. totalisatormedlen använts till andra ändamål än främjandet av landets hästavel.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 131 och II: 281,

1) medgiva, att Kungl. Maj:t må under budgetåret 1937/1938 från lånefonden för inköp av avelshingstar av ardenneras bevilja lån intill ett belopp av 300,000 kronor;

2) såsom *Kapitalökning för lånefonden för inköp av avelshingstar av ardenneras* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *reservationsanslag* av 140,000 kronor.

Beträffande sättet för anskaffande av de till kapitalökning tillstyrkta medlen torde statsutskottet framdeles under riksdagen avgiva förslag.»

Under punkt 12 (arrendeegnahmetsfonden) av herrar *Sederholm, Mannerskantz, Liedberg* och *Sjögren*, vilka ansett, att utskottets motivering bort hava följande lydelse:

»Utskottet vill i likhet med Kungl. Maj:t tillstyrka, att ifrågavarande verksamhet fortsättes även under budgetåret 1937/1938. Jämväl Kungl. Maj:ts anslagsäskande för ändamålet, 1,800,000 kronor, biträdades av utskottet.

Utskottet uttalade föregående år, att arrendeegnahemsverksamheten ännu befunne sig på försöksstadiet, och att den erfarenhet, som dittills vunnits av verksamheten, vore för obetydlig att giva möjlighet att bedöma, huruvida denna form av jordanskaffning borde få fortgå i huvudsakligen den utformning verksamheten då tagit. Visserligen finner sig utskottet alltjämt icke böra taga definitiv ställning till frågan, huruvida denna form av egnahemsbildning kan anses ändamålsenlig, men kan icke underlåta att påpeka, att kostnaderna för iordningställande av arrendeegnahem, jämfört med ursprungligen beräknade belopp, successivt avsevärt ökats såväl beträffande år 1935 och 1936 utarrenderade som — enligt uppgift från statens jordnämnd — för tillträde våren 1937 färdigblivna arrendeegnahem. Även om kostnadsökningen till betydande del hänfört sig till den allmänna prisstegringen, särskilt beträffande byggnadsverksamheten, måste den faktiska ökningen minska utsikterna för ifrågavarande arrendatorer icke blott att förränta erhållna lån och erlægga fastställda arrendeavgifter utan även att efterhand förmå förvärva äganderätt till sina jordbruk. Då arrendatorernas möjlighet att friköpa av dem brukade fastigheter torde vara en faktor av grundläggande betydelse för hela verksamheten, måste också ett undanskjutande härav väcka tvivelsmål om huruvida de medel, som på detta sätt av staten disponeras för skapande av jordbruksegnahem, äro använda på ett bättre eller lika gott sätt som om de anvisats till främjande av bildande av större eller mindre jordbruksegnahem under andra former. Utskottet förutsätter emellertid, att nu pågående utredning om statens verksamhet på det sociala jordområdet genom 1936 års egnahemsutredning — med särskilt beaktande av vad utskottet nu anfört — tager frågan under allsidig prövning, samt att statens jordnämnd vid sin fortsatta verksamhet särskilt beaktar önskvärdheten, att byggnadskostnaderna hållas vid skälig nivå.

Vidkommande frågan om bemyndigande för statens jordnämnd att i mån av behov meddela arrendator av arrendeegnahem uppskov med erläggande av arrendeavgift eller medgiva i övrigt erforderlig lindring i arrendevillkoren har utskottet intet att erinra mot Kungl. Maj:ts framställning.»

Under punkt 14 (arbetarsmåbrukslånefonden) av herrar *Sederholm, Mannerskantz, Liedberg* och *Sjögren*, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort hava följande lydelse:

»Utskottet biträder Kungl. Maj:ts framställning därom, att av det belopp, inom vilket statslån från arbetarsmåbrukslånefonden må för år 1937 av Kungl. Maj:t beviljas, högst 300,000 kronor må användas för möjliggörande av förhöjning av redan beviljade arbetarsmåbrukslån.

I fråga om utlåningen från fonden för år 1938 har utskottet intet att erinra mot att densamma, i överensstämmelse med egnahemsstyrelsens av Kungl. Maj:t biträdda förslag, bestämmas till högst 12,000,000 kronor. Såsom

kapitalökning till fonden skulle enligt Kungl. Maj:ts framställning anslås 10,000,000 kronor. Förslaget härutinnan grundar sig å beräkningar, verkställda i september 1936 av statskontoret med ledning av egnahemsstyrelsens uppgifter. Statskontoret har därvid understrukt, att enär egnahemsstyrelsen ansett, att under budgetåret 1936/1937 borde räknas med utbetalningar av lån med ett belopp ej understigande 10,000,000 kronor, nämnvärda reserverade medel ej vore att påräkna vid utgången av detta budgetår. Av egnahemsstyrelsens framställning i ämnet framgår emellertid, att de kommuner, som äro engagerade i lånerörelsen, beräknat utbetalningarna från fonden för budgetåret 1936/1937 till 7,600,000 kronor. Enligt denna beräkning skulle alltså vid slutet av budgetåret 1936/1937 föreligga en behållning i fonden om 2,400,000 kronor. Vidare ha samma kommuner beräknat utbetalningarna från fonden för budgetåret 1937/1938 till 6,200,000 kronor, medan egnahemsstyrelsen kalkylerat med utbetalningar under samma tid till ett belopp av 10,000,000 kronor. Egnahemsstyrelsen har med hänsyn till viss ofullständighet och osäkerhet i kommunernas kalkyler således ansett en marginal — i förhållande till kommunernas beräkning — om sammanlagt (2,400,000 + + 3,800,000 =) 6,200,000 kronor erforderlig. Enligt vad utskottet inhämtat har under början av innevarande år till fonden från kommunerna återlevererats ett belopp av 515,313 kronor, vilken tillgång icke kunnat tagas i beräkning vare sig av myndigheterna eller av Kungl. Maj:t. Härjämte har utskottet inhämtat, att inom föreskriven tid inkomna ansökningar om bidrag från fonden för år 1937 uppgå till i runt tal 7,500,000 kronor. Detta belopp torde vara lägre än vad vid statbehandlingen förutsattes. Vad utskottet nu anfört giver vid handen, att behovet av kapitalinvestering i fonden väsentligen understiger vad Kungl. Maj:t ansett erforderligt. Utskottet vill emellertid i detta sammanhang understryka, att medel givetvis böra finnas tillgängliga i fonden för att helt tillgodose föreliggande lånebehov. Å andra sidan måste, då förevarande anslag helt skall utgå av andra statsinkomster än lånemedel, all nödig sparsamhet iakttagas. Den marginal om 6,200,000 kronor, som egnahemsstyrelsen räknat med, torde utan risk kunna beskäras. Med hänsyn härtill och till de nya, förut berörda omständigheter, som inträffat efter statbehandlingen, anser utskottet, att kapitalökningsanslaget bör bestämmas till ett belopp, som med 1,000,000 kronor understiger vad Kungl. Maj:t äskat, eller till 9,000,000 kronor.

I likhet med departementschefen vill utskottet understryka vad som framhölls vid arbetarsmåbrukslånefondens inrättande, nämligen att arbetarsmåbruk ej borde bildas i större utsträckning än att de därå bosatta arbetarna kunde påräknas skola under tider med normal arbetstillgång erhålla nödig kontantinkomst. Utskottet instämmer jämväl i departementschefens yttrande därom, att han förutsatte, att egnahemsstyrelsen hade sin uppmärksamhet riktad på detta förhållande, som vore av avgörande betydelse för resultatet av arbetarsmåbruksverksamheten.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

1) medgiva, att av det belopp å 12,000,000 kronor, inom vilket statslån från arbetarsmåbrukslånefonden må för år 1937 av Kungl. Maj:t beviljas, högst 300,000 kronor må användas för möjliggörande av förhöjning av redan beviljade arbetarsmåbrukslån;

2) medgiva, att Kungl. Maj:t må för år 1938 bevilja statslån från arbetarsmåbrukslånefonden intill ett belopp av 12,000,000 kronor;

3) såsom *Kapitalökning för arbetarsmåbrukslånefonden* anvisa för budgetåret 1937/1938 ett *reservationsanslag* av 9,000,000 kronor.

Beträffande sättet för anskaffande av de till kapitalökning avsedda medlen torde statsutskottet framdeles under riksdagen avgiva förslag.»